

Forfatter: Falster, Christian

Titel: Udrag fra LÆRDOMS LYSTGAARD ELLER ADSKILLIGE DISCURSER FØRSTE PART

Citation: Falster, Christian: "Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor", i Falster, Christian: *Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor*, udg. af JØRGEN OLRİK , 1919-20, s. 108. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-falster01-shoot-idm140591134749408/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor

Landets Love tilstaa dem; eller rettere: som ikke alene har Forstand paa dem, men holder fast ved dem, fører dem idelig i Munden og gør sig til af dem. — *Lægekunsten* er ikke altid at foragte; thi paa dens Magt kommer det mest an, at I længe kunne nyde Brugen af dette Liv, som er det sødeste der findes, at Eders Kræfter ville forslaa til Kroppens Glæder, at I ret kunne tjene Bugen og Bugen atter Eder. — *Historien* berømmes af mange som et Spejl, der giver Besked om hver Tidsalders Laster og Dyder og optænder det høje Sind til alt muligt ypperligt; men tro I mig! det meste af hvad der findes i slige Relationer er Lovtaler udtænkte af Smigrere, Beskyldninger af Bagtalere, og ikke sjældn blande Historici sandt med falskt²⁾. Vor Tid har rundeligt Forraad af Historier, og glippe disse, da er i vore Athenienseres Gæstebud hin Cretenser højst velkommen, som

*kan digte hvad ej selv han har med Øjne set.*³⁾ —

Mathematikken, som giver Agt paa Sol og Maane, men ringeagter, hvad der er lige for Fødderne, er allerunyttigst. Denne kunne I med Rette udlee med *Diogene*, hvilken siges at have spurgt en Mand som holdt Tale om de himmelske Lys: *Naar er du falden ned fra Himlen?*⁴⁾ Det er ikke Eders Sag at sammenskrive Calendarier, forudsige det tilkommende, udmaale Havets Længde eller spille Sindets Kræfter paa at efterspore Circlens Quadratur⁵⁾. Den af Eder har rigelig Forstand udover den matematiske Hob, som ej er uvidende om at Fix-

stjærnerne ere Sole, at Maanen og de andre Planeter have Indbyggere, at Solen er Dæmonernes Hjemsted, og lignende. — *Naturkundskab* er lige saa langt fra en Adelsmands Person, som den Naturkyndige fra sund Fornuft, naar han leder efter de Visers Sten, Perpetuum Mobile, det evige Lys, og afhandler om de underjordiske Luer som om en udforsket Sag. Den af Eder vil tykkes sig at indtrænge i selve Naturens Løndom, som ej aflader med flittig at examinere den Kunst at gøre Guld af andre Metaller. Dette er Umagen værdt, dette er et i Sandhed gyldent og adeligt Mesterstykke, dette Værksted er en hjemlig Guidgrube. — *Veltalenhed* plejer at anbefales Eder af Politicis, men anstaar sig dog mindre for Eders Guldgaloner end *Talefærdighed*: hin er for Drengene i Skolerne og Talerne paa Talerstolen; denne er i Sandhed en skøn Hofdame, og krydret med artig Skæmt glæder den over al Maade, ja forbunden med en vis Værdighed i Stemmen indgiver den enhver Tilhører Forundring. — Maaske vil der være dem, som i det mindste kræve Kundskab i det *latinske Sprog* af Eder. Men lad dem for det første betænke, at det franske Sprog nu om Dage har lagt sin Tøjle i saa godt som alle Munde, at Hofferne, Mændenes Kamre og Fruerstuerne overalt i Europæ Lande genlyde deraf, at de fleste Forbund og Samtaler fuldkommes deri, saa at I desaaarsag viselig lade hin latinske Umage bero og højsindede overlade hine Veltalenheds-Mestrenes Øjenforblandelser til den gemene Ungdom, med hvis Fritid det ej er

stort bevendt. Lad dem dernæst mindes, at I ej leve i Polen, hvor lige fra *Casimiri IV^{ab}* eller, som andre mene, fra *Stephani Battor udaf Somlio* hans Tid enhver Adelsmand holder det for en Skam at være ukyndig i Latin. Værer lykkelige ved Eders adelige Foragt for den latinske Tale, vel vidende, at hvis I engang faa Brug for den, kunne I sætte Eders Haab eller Trøst til en Skrivers eller Tjeners Hjælp og Undsætning. Leer kun ad de Fabler som hin *Ferrarius^{ac}* fortæller i sit syvende Forspil saalunde: *En høj Prælat, udmærket ved Adelskab og boglig Lærdom, fortalte mig, at da han engang i en By skulde tale til en højfyrestelig Herre i sin Konges Ærende om højvigtige Sager, blev han, inden han indlodes, adspurgt af Overkammerherren, om han kunde faa Tungen paa Gled i Italien. Han smüte fint derad, dømte Herren efter hans Tjeneres Lærdom, og svarede at han havde Tungen lige i Munden, vel forvaret bag Tændernes Gærde, men iøvrigt kunde han foruden sit Modersmaal ikke tale andet end Græsk og Latin. Da dette blev meldt hans Herre, som ej havde lært andet Latin end dette: Bogstaven ihjelslaar^{ad}, og altid, som man siger, havde taget sig svarlig i Agt for nogensinde at blive ihjelstagen af Bogstaverne, blev han angst og bange, men da der ej var andet for at gøre, tager han dog mod Gæsten, falder ham om Halsen, trykker ham i Haanden og fyldestgør i Tavshed hele Hof-Reverentsens Comoedie. Gesandten sammenfatter sin Tale i faa Ord, fremsætter sin Konges Ærende og forfølger veltalende Sagens Bevisligheder og Afdelinger. Da han var til Ende med sin Tale, rynkede vor Ven Brynet og spurgte: Hvad begærer du? Hin fremførte, at han*

begærede dette og hint, og begynder paa ny hele Talen forfra, men opnaaede intet andet Svar af hin Billedstøtte end dette: Gak med GUD. — Klogere bar en anden, ikke mindre højtstaaende Person sig ad; da nemlig en belgisk Adelsmand besøgte ham for Høfligheds Skyld og tiltalte ham paa Latin, kunde hin Pythagoræer^{ae} aldrig i Livet forledes til at bryde Tavsheden, indtil Gæsten gik bort, forvirret og fortrydelig over at være bleven holdt saa kraftigt for Nar. Sagen befaldt ikke hans Husfolk, og der fattedes end ikke en i Flokken, som lempeligt tog Herren i Skole, fordi han havde værdiget Gæsten en saadan Foragt. Dertil sagde Herren, at han ej havde svaret ham, fordi han ej forstod det tyske Sprog. »Jamen han talte jo Latin, ikke Tysk,« sagde Vennen. Da blev denne højlærdeste af alle høje Herrer noget sur og svarede: »Hvorfor sagde du mig ikke det i Forvejen? Saa vilde jeg have svaret ham paa Latin!« — Hvo kan ej se at dette er opdigtet af en ondsindet Person? Jeg siger: ondsindet; thi straks efter tillægger Forfatteren disse bedske Ord: »Jeg fastslaar altsaa, at de lærde Mænds Hadere efter Døden ifølge Pythagora Mening ved Sjælevandring skulle overgaa til Oxer og Heste, for at omsider de lærde Herrer kunne ride paa dem, høyle dem med Pisk og Sporer, og tage fyldestgørende Havn for deres gamle Misgerninger.« Hvilken splinterny Art af Ridekunst! hvilke synderlige Hug og Slag!

Le, Romerfolk, til Fods, til Hest, ja skoggerle!^{af}